

PBT-1601100102030700

Seat No. _____

M. A. (Sem. III) (CBCS) (W.E.F. 2016) Examination

November / December - 2018

Sanskrit

(Unseen, Essay & Meghaduta) (New Course)

(Common Paper for 2015 & 2016)

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours]

[Total Marks : 70

१ नीचेनाभांथी कोईपक्ष अेक नो गुजरातीभां अनुवाद करो : १४

1 Translate into Gujarati any **one** of the following : 14

(9) संसारेऽत्र ईदृशः मन्दभाग्यः को भविष्यति, यः स्वकीयायां जननीम् इव जन्मभूमिं न सम्मानयति, न पूजयति, न सत्करोति च; यतः जन्मभूमिः जननी इव जनान् जनयन्ती, धारयन्ती, भरन्ती, शस्यदिभिः पोषयन्ती, पालयन्ती, लालयन्ती च मात्रा समं जनानां मान्या वर्तते । यां समधिगम्य जनः अन्यं भुवं न वाञ्छति ।

अस्माकं सर्वेषां जन्म भारतेऽत्र अभवत् । अतः इयं भारतभूमिः अस्माकं जन्मभूमिः अस्ति । यथा वयं मातुः अङ्गे खेलामः तथैव वयं जन्मभूमेः अपि क्रोडे क्रीडामः । यथा माता अस्मान् अन्न-जल-दुग्धादिप्रदानेन परिपालयति तथैव जन्मभूरपि अन्नजलमुत्याद्य अस्माकम् सर्वेषाम् प्राणान् रक्षित्वा परिपोषयति । अतः अस्माकम् अपि इदं परमावश्यकं कार्यं वर्तते यत् वयं मातरम् इव मातृभूमिम् अपि सम्मानयेम । यस्य देशस्य जनाः स्वजन्मभूमिभक्तिपराः भवन्ति स एव देशः कलासु, विद्यासु, सामाजिककार्यकलापेषु, व्यापारेषु च सर्वेषु एव क्षेत्रेषु उन्नतिपदं प्राप्नोति सुखेन च तिष्ठति ।

(२) आसीत् पुरा सूर्यवंशे दिलीपो नाम नृपतिः । तस्य भार्या सुदक्षिणा नाम तस्य प्राणेश्चोऽपि प्रियतरा । प्रजानां पालने च स राजा सदैव रत आसीत् । अपुत्रस्य तस्य चित्ते महान् खेदः । तस्य कुलगुरुर्वसिष्ठस्तमुपादिशत् - 'ममाश्रमे सुरधेनोः पुत्री नन्दिनी नाम धेनुर्वर्तते । तां त्वं सेवस्व' इति । अशोकवनं प्रविश्य जानकी च दृष्ट्वा हनुमान मन्दं मन्दमुवाच । इक्ष्वाकुकुलप्रदीपो दशरथो नाम महान् राजाऽयोध्यापतिरासीत् । तस्य लोकविश्रुताः सर्वगुणसम्पन्ना अमरनिभाश्चत्वारो रामलक्ष्मणभरतशत्रुघ्ननामानः पुत्राः । ज्येष्ठः पुत्रो रामो भ्रात्रा लक्ष्मणेन भार्यया सीतया च सह पितुर्वचनाद्दण्डकारण्यमागतः । दुष्यन्तोऽवदत् - 'मयात्रभवती नैव दृष्टा तर्हि का वार्ता विवाहस्य' इति दुष्यन्तेन तिरस्कृता शकुन्तला स्वजनस्या मेनकया स्वर्गे नीता । अनन्तरं कस्यापि मत्स्यस्योदरात् संप्राप्तेनाङ्गुलीयकेन महीपालस्तामस्मरत् ।

૨ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે નો ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરો : ૧૪

2 Translate into Gujarati any two of the following : 14

- (૧) કશ્ચિત્ કાન્તાવિરહગુરુણા સ્વાધિકારાત્પ્રમત્તઃ
શાપેનાસ્તઙ્ગમિતમહિમા વર્ષભોગ્યેણ ભર્તુઃ ।
યક્ષશ્ચક્રે જનકતનયાસ્નાનપુણ્યોદકેષુ
સ્નિગ્ધચ્છાયાતરુષુ વસતિં રામગિર્યાશ્રમેષુ ॥
- (૨) ત્વામાસારપ્રશમિતવનોપ્પલવં સાધુ મૂર્ધ્ના
વક્ષ્યત્યધ્વશ્રમપરિગતં સાનુમાનામ્રકૂટઃ ।
ન ક્ષુદ્રોઽપિ પ્રથમસુકૃતાપેક્ષયા સંશ્રયાય
પ્રાપ્તે મિત્રે ભવતિ વિમુખઃ કિં પુનર્યસ્તથોચ્ચૈઃ ॥
- (૩) પુરા યત્ર સ્ત્રોતઃ પુલિનમધુના તત્ર સરિતાં
વિપર્યાસ યાતો ઘનવિરલભાવઃ ક્ષિતિરુહામ્ ।
બહોર્દષ્ટં કાલાદપરમિવ મન્યે વનમિદં
નિવેશઃ શૈલાનાં તદિદમિતિ બુદ્ધિં દૃઢયતિ ॥
- (૪) દલતિ હૃદયં ગાઢોદ્દેગં દ્વિધા તુ ન ભિદ્યતે
વહતિ વિકલઃ કાયો મોહં ન મુઞ્ચતિ ચેતસામ્ ।
જ્વલયતિ તનૂમન્તર્દાહઃ કરોતિ ભસ્મસાત્પ્રહરતિ
વિધિર્મર્મચ્છેદી ન કૃન્તતિ જીવિતમ્ ॥

૩ નીચેનામાંથી કોઈપણ એકનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો : ૧૪

3 Translate in Sanskrit any one of the following : 14

- (૧) સીતા એ અપ્રતિમ છે; એ ચારિત્ર્યનું નિર્માણ થયું તે એક જ વાર અને સદાને માટે. રામ જેવાં ચરિત્રો કદાચ એકથી વધુ થયાં હોય, પણ સીતા તો એક જ, એક થી વધારે નહિ જ ! એ સાચી ભારતીય નારીના મૂર્તિમન્ત પ્રતીકરૂપ છે; કારણ કે સમ્પૂર્ણ નારીત્વના ભારતીય આદર્શો એ સીતાના એક જ ચરિત્રમાંથી વિકાસ પામ્યા છે, અને આજે સીતા આર્યાવર્તના એક છેડાથી બીજા છેડા સુધી હજારો વર્ષથી નર, નારી તથા બાળકોથી પૂજાતી આવી છે, અને સ્વયં પવિત્રતાથી યે વધુ પવિત્ર, ધૈર્ય અને સહનશીલતાની મૂર્તિ મહિમાવંતી સીતા સદાને માટે રહેવાની જ છે. જે ભારતની પ્રજાનો આદર્શ હતી, જે દેવાતાઓનો આદર્શ હતી, એ મહાન સીતા હંમેશાને માટે આપણી રાષ્ટ્રીય દેવતા રહેવી જ જોઈએ. - સ્વામી વિવેકાનંદ

- (1) Sitā is unique; that character was depicted once and for all there may have been several Rāmas, perhaps, but never more one Sitā ! She is the very type of the true Indian woman. For all the India ideals of a perfected women have grown out of that one life of Sitā ; and here she stands these thousands of years. Commanding the worship of every man, women and child, throughout the length and breadth of the land of Āryāvarta . There she will always be, this glorious, Sitā , pure than purity itself, all patience, and all suffering. She who was the ideal of the people, the ideal of the Gods, the great Sitā , our national God, she must always remain. – Swami Vivekanand.
- (૨) દુષ્યન્ત નામનો રાજા એક વખતે શિકાર કરવા માટે વનમાં ગયો. રથ લઈને તેના અમાત્યો અને અશ્વો લઈને તેના સૈનિકો તેની પાછળ ગયા. તે જંગલમાં તેણે ઘણાં પશુઓને હણી નાખ્યાં. ત્યાં એક ઝડપથી દોડતા કોઈક મૃગની પાછળ તે દોડ્યો. રસ્તામાં તેણે કણ્વ ઋષિનો પવિત્ર આશ્રમ જોયો. તપોધનને માન આપવા માટે તે રાજા તે આશ્રમમાં ગયો. ત્યાં તે ઋષિની પાલિતા પુત્રી શકુન્તલાએ તેનું સ્વાગત કર્યું. તેની યુવાની અને સૌંદર્યથી આકર્ષાયેલો તે રાજા તે સુંદરીના પ્રેમમાં પડ્યો. ગાન્ધર્વ વિધિથી તેની સાથે લગ્ન કરીને રાજધાનીમાં પાછો ફર્યો.
- (2) Once upon a time a King named Dushyanta went to a forest for hunting. His ministers with chariots and soldiers with horses followed him. He hunted many beasts in that forest. There he run after a deer running speedily. On this way he saw the holy hermitage of Sage Kanva for honouring the ascetic the king went to his hermitage There Sakuntalā the adopted daughter of sage welcomed him. Attracted by her youth and beauty the king fell in love with that beautiful girl. After having married her by Gāndharva rite, the king returned to his capital.

- ૪ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક પર સંસ્કૃતમાં નિબંધ લખો : ૧૪
- 4 Write an essay in Sanskrit on any **one** of the following : 14
- (૧) ભારતીયસંસ્કૃતિઃ - નારીગૌરવમ્ ।
- (૨) સત્યમેવ જયતે ।
- (૩) પञ्चमो वेदः ।
- (૪) अस्माकं लोकतन्त्रम् ।

- ५ नीयेनामांथी कोर्षपशु ७ मल्लीनाथ टीका अनुसार संस्कृतमां समजावो : १४
- 5 Write commentry according to Mallinatha in Sanskrit 14
on any two of the following :
- (१) तस्यस्थित्वा कथमपि पुरः कौतुकाधानहेतोः
अन्तर्बाष्पश्चिरमनुचरो राजराजस्य दध्यौ ।
मेघालोके भवति सुखिनोऽप्यन्यथावृत्ति चेतः
कण्ठाश्लेषप्रणयिनि जने किं पुनर्दूरसंस्थे ॥ ३ ॥
- (२) तां चावश्यं दिवसगणनात्तरामेकपत्नीं
अव्यापन्नामविहतगतिर्द्रक्ष्यसि भ्रातृजायाम् ।
आशाबन्धः कुसुमसंदेशं प्रायशो ह्यङ्गनानां
सद्यःपाति प्रणयि हृदयं विप्रयोगे रुणद्धि ॥ १० ॥
- (३) वक्रः पन्था यदपि भवतः प्रस्थितस्योत्तराशां
सौधोत्सङ्गप्रणयविमुखो मा रुम भूरुज्जयिन्याः ।
विद्युद्दामस्फुरितचकितैस्तत्र पौराङ्गनानां
लोलापाङ्गैर्यदि न रमसे लोचनैर्वञ्चितोऽसि ॥ २७ ॥
- (४) मन्दं मन्दं नुदति पवनश्चानुकूलो यथा त्वां
वामश्चायं नदति मधुरं चातकस्ते सगन्धः ।
गर्भाधानक्षणपरिचयान्नूनाबद्धमालाः
सेविष्यन्ते नयनसुभगं खे भवन्तं बलाकाः ॥ ९ ॥